

Asia: VN/21836/2021

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035**

### Lausuntopyyntö

#### **2. Strategian lähtökohdat**

Strategialuonnoksessa esitetyt tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Kymenlaakson liitto kuitenkin painottaa, että tavoitteet edellyttävät toteutuakseen päämäärätietoisena ja läpileikkaavan toimintasuunnitelman. Tämän vahvistaa se, että edellisen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintasuunnitelma jäivät kauas tavoitteistaan, ja ne todettiin vaikutuksiltaan heikoiksi. Tämän strategian onnistumiseksi on ehdottoman tärkeää, että toimenpidesuunnitelma ja rahoitus sen toteuttamiseen vastaavat tässä strategialuonnoksessa esitettyä kunniahimon tasoa.

Luonnon monimuotoisuuden jatkuvan heikentymisen juurisyiksi nimetään jo pitkään jatkunut luonnonvarojen kestämaton kulutus. Jotta luontokato voidaan pysäyttää, on koko yhteiskunnan läpäisevä kestävyysmurros saatava toteutettua. Kymenlaakson liitto katsoo, että tavoitteet ovat hyviä ja juurisyiden määrittely paikkansapitävää. Koko yhteiskunnan läpäisevä ekologinen siirtymä on edellytys paitsi luontokadon pysäyttämiseksi, myös ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

#### **3.1 ja 3.2 Päätavoite ja tarkemmat tavoitteet**

Päätavoite on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen vuoteen 2030 mennessä, ja kääntää monimuotoisuus elpymisuralle tämän jälkeen. Tavoite on kannatettava ja riittävän kunnianhimoinen. Uhanalaisten lajien ja luontotyyppien osalta kuitenkin mainitaan, että niiden osalta uhanalaistumiskehitys saataisiin katkaistua vasta vuoteen 2035 mennessä. Monimuotoisuutta elvyttävien toimien tulisi kohdistua etenkin uhanalaisiin lajeihin ja luontotyyppisiin, joten jää epäselväksi, miksi näiden kohdalla myönteistä kehitystä nähtäisiin muita lajeja ja luontotyyppisiä myöhemmin.

#### **3.3 Luonnon tilan tavoitteet**

Päätavoitteen lisäksi asetetaan tavoitteita koskien uhanalaistumisen pysäyttämistä, lajiyhteisöjä, elinympäristöjä, ekosysteemien toimintaa sekä geneettistä monimuotoisuutta. Lajiyhteisöjen osalta linjataan, että ”eri elinympäristöille ominaisen taantuneen lajiston kannat ja levinneisyysalue

palautuvat.” Elinympäristöjen osalta tavoitteena on niiden lajistolle tärkeiden ominaispiirteiden vahvistaminen. Ekosysteemien toiminnan kehityssuuntien tulisi olla paranevia. Geneettisen monimuotoisuuden ei tulisi enää vähentyä.

Uhanalaistumiskehityksen pysäyttämisen tavoite on, että lajien uhanalaisuusindeksi on vuonna 2035 vähintään sama kuin vuonna 2019. Luontotyypeistä perinnebiotoopeille ja metsäluontotyypeille tavoitteena on, että uhanalaisuusindeksin kääntyy parempaan jo vuoteen 2030 mennessä. Luontotyyppien kehityksen seurantaan varten luodaan uusi, nykyiseen trendiarvioon perustuva mittari, joka kuvaa luontotyyppien pinta-alan, rakenteen ja toiminnan kehitystä. Luontotyyppien tilasta on tällä hetkellä heikommat tiedot kuin lajien osalta, joten kaikki, mikä parantaa luontotyyppien tilan seurantaan on hyvin kannatettavaa.

Elinympäristöjen tilan parantamiseen pyritään sillä, että elinympäristöjä tulee käsitellä tavalla, joka vahvistaa niille tärkeitä rakennepiirteitä. Tämä koskee kaikkia taloudellisessa käytössä olevia alueita. Tavoite on hyvä, mutta sen saavuttaminen vaatii erityisen jämeriä toimia, viestintää ja rahoitusta toteutuakseen.

Sisävesien ja meren osalta keskeiseksi keinoksi ehdotetaan valuma-aluekohtaista lähestymistapaa, mikä on kannatettavaa ja yhteneväistä vesien- ja merenhoidon suunnittelun kanssa. Rakennetun ympäristön luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen on erityisen kannatettavaa monimuotoisuuden lisäksi myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta.

Ekosysteemien tilaa parantaviksi toimiksi mainitaan etenkin ennallistaminen. Laajamittaisella ja oikein kohdennetulla ennallistamisella voi olla monia hyviä kerrannaisvaikutuksia, kuten hiilinielun vahvistaminen ja tulvansuojelun ehkäisy.

Kaiken kaikkiaan luonnon tilaa koskevat tavoitteet ovat hyviä, mutta niiden seuranta tulee olemaan haastavaa. Lisäksi toimenpidesuunnitelmassa on ehdottoman tärkeää kuvata, kuinka tavoitteisiin päästään, minkä lisäksi toimien rahoitus on turvattava.

### **3.4 Suojelu ja ennallistaminen**

Tavoite 30 % suojelupinta-tavoitteesta on kannatettava. Suojelupinta-alaa tulisi lisätä etenkin siellä, missä sitä nykyisin on liian vähän, jotta voidaan varmistaa monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen koko maassa. Esimerkiksi Kymenlaaksossa suojelualueita on vähemmän kuin Etelä-Suomessa keskimäärin, vaikka myös Etelä-Suomen suojelupinta-alat ovat vaatimattomia. Nykymuotoilun mukaan strategialuonnoksessa sanotaan, että ”suojelusuunnittelussa tulee ottaa huomioon alueellinen kattavuus”. Kymenlaakson liitto katsoo, että strategiassa tulisi linjata, että suojelualuesuunnittelussa varmistetaan riittävän suojelutason saavuttaminen alueittain.

Strategian mukaan ”parempi kytkeytyvyys ehkäisee geneettistä eristäytymistä, helpottaa lajien siirtymistä soveliaiden elinalueiden välillä ja ylläpitää sekä parantaa ekosysteemien toimintaa. Suomessa kytkeytyvyyden parantamisen ja turvaamisen keskeisimmät keinot löytyvät alueiden käytön suunnittelusta.” Kymenlaakson maakuntakaava 2040 osoittaa maakunnallisesti tärkeitä sini-viheryhteyksiä. Lisäksi maakuntakaavaprosessin aikana tuotetaan arvokasta tietoa maakunnan luonnon tilasta ja kytkeytyneisyydestä. Maakunnallinen näkökulma on erityisen tärkeää elinympäristöjen kytkeytyneisyyden ja alueellisen suojelualueverkoston kehittämisen näkökulmasta, minkä lisäksi maakuntaliitot tukevat kuntia luonnon monimuotoisuuden edistämässä. Esimerkiksi Kymenlaakson liitto rahoittaa yhdessä alueen kuntien kanssa alueellista selvitystä uhanalaisista lajeista ja luontotyypeistä.

Suojelualueverkoston suunnittelussa tulisi huomioida kullakin alueella esiintyvät uhanalaiset lajit. Suojelualueverkoston suunnittelussa tulisi varmistaa, että sen kytkeytyneisyys sopii eri eliölajien lajityypilliselle leviämälle. Strategialuonnoksen mukaan ”hyvällä suunnittelulla voidaan välttää elinympäristöjen pirstoutuminen ja turvata edellytykset niiden kytkeytyvyyden säilymiselle ja lisäämiselle myös alueita käytettäessä.” Kymenlaakson liitto painottaa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että kytkeytyneisyyttä parannetaan siellä, missä se on merkittävimmin heikentynyt. Nykyisellään ei ole riittävästi tietoa luontotyyppien kattavuudesta, mikä vaikeuttaa mm. uhanalaisten luontotyyppien kytkeytyneisyyden arviointia. Tästä syystä on tärkeää, että valtakunnallisesti tuotetaan tietoa elinympäristöjen levinneisyydestä ja tilasta.

Metsäluontotyyppien osalta todetaan, että ”erityisesti Etelä- ja Keski-Suomen metsien suojelualueverkko on puutteellinen, joten metsien suojelua tulee laajentaa myös muihin kuin vanhojen ja luonnontilaisten metsien kriteerit täyttävälle kohteille ja kohdentaa suojelua erityisesti lajistoltaan ja luontotyypeiltään monipuolisimmille sekä puutteellisesti suojelluille alueille. Ilmasto- ja suojelutavoitteiden yhtäaikaiseksi saavuttamiseksi suojelua tulisi kohdistaa eloperäisille maille.” Tavoite on kannatettava, mutta sen saavuttamiseksi hahmotellut keinot eivät ole riittäviä. Lisäksi metsien osalta tulisi varmistaa, että koko maassa pyritään varmistamaan uhanalaisimpien metsälajien, eli vanhojen metsien lajien, elinedellytykset. Eteläisissä Suomessa, jossa vanhojen metsien osuus on mitätön, tulisi tällöin pyrkiä säilyttämään ja vahvistamaan alueen vanhimpien metsien rakennepiirteitä, jotta vanhojen metsien lajeilla olisi tulevaisuudessa mahdollisuus levitä takaisin alueille, joista niiden elinympäristön on hävitetty. Vanhojen metsien määrittelyssä on pitkään keskitytty puuston keski-ään ja metsän luonnontilaisuuden kautta tehtävään määrittelyyn, mutta näiden sijaan tulisi panostaa metsiin, joissa on potentiaalia kehittyä vanhojen metsien lajien elinympäristöiksi.

Strategialuonnoksen mukaan metsien suojelualueita aiotaan lisätä muualla kuin valtionmailla Metso-ohjelman kautta. Tämä ei takaa sitä, että tavoitetaan ne maanomistajat, jotka omistavat potentiaalisimmat suojelualueet. Yksityisten omistuksessa olevien maiden suojelussa olisikin panostettava siihen, että suojelun piiriin saadaan alueita, jotka parhaiten edistävät kattavaa ja kytkeytynyttä alueellista suojelualueverkostoa. Tämä on sitäkin tärkeämpää, kun huomioidaan, että eteläisissä Suomessa maapalstat ovat tyypillisesti pieniä, joten yksityisten maiden suojelulla on haastavampaa saada luotua riittävän kattava ja kytkeytynyt suojelualueverkosto. Tänä vuonna

laadittavassa toimenpidesuunnitelmassa tulisi esittää ratkaisuja, joilla suojelualueverkoston kehittäminen saadaan palvelemaan eliöiden tarpeita.

Ennallistamistoimien osalta todetaan, että soiden kohdalla on eniten potentiaalia. Niiden ennallistamisessa tavoitellaan satojen tuhansien hehtaarien mittakaavaa, mikä toisi toteutuessaan pitkän aikavälin merkittäviä hyötyjä myös vesienhoidolle ja hiilensidonnalle.

### **3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen**

Kokonaisvaltainen kestävyysmurros on tärkeä, mutta abstrakti ja mittakaavaltaan massiivinen. Luonnon monimuotoisuuden paineiden vähentämistä lähestytään luonnonvarojen ylikulutuksen sekä maankäytön ja rakentamisen kysymysten kautta, mitkä ovat luontokadon keskeisimpiä syitä ilmastonmuutoksen lisäksi. Rakentamaton, lähellä luonnontilaa olevat maa-alueet tulisi nähdä luonnonvaroihin verrattavana resurssina, jonka säilyttämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Luonnoksessa ehdotetaan, että ”vuorovaikutusta tiedeyhteisön ja luonnonvara-, maankäyttö- ja rakennusalan toimijoiden välillä tulee lisätä uusien ratkaisujen kehittämiseksi ja jo tiedossa olevien hyvien toimintatapojen levittämiseksi.” Uusien toimintatapojen kehittäminen on tärkeää, mutta enemmän pitäisi tehdä sen eteen, että jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä skaalataan. Julkisen puolen ympäristö- ja luontoasiantuntijat ovat pääsääntöisesti vastuussa laajasta tehtäväkentästä, joten paras tapa saada hyvät käytännöt leviämään on tehdä niiden omaksuminen ja käyttöönotto mahdollisimman helpoksi.

### **3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus**

Ei lausuttavaa.

### **3.7 Suomi maailmalla**

Ei lausuttavaa.

### **Muita huomioita luonnoksesta**

Strategialuonnoksessa käydään lyhyesti läpi ilmastonmuutoksen aiheuttamia uhkia luonnon monimuotoisuudelle. Painopiste on lajeihin kohdistuvissa vaikutuksissa. Tämän lisäksi tulisi tarkastella myös luontotyyppeihin ja niiden rakennepiirteisiin kohdistuvia uhkia. Kymenlaakso laati ensimmäisenä maakuntana alueellisen ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelman. Ilmastokestävä Kymenlaakso

-suunnitelmassa tunnistetaan, että esimerkiksi Itäisen Suomenlahden harjusaaret tulevat kärsimään eroosiosta yhä kiihtyvällä tahdilla, kun jääpeite harvinaistuu, ja talvimyrskyt pääsevät huuhtomaan rantahiekkaa mennessään. Myös esimerkiksi kluuvien ja fladojen dynamiikka tulee muuttumaan tulevaisuudessa, kun myös Suomen rannikolla alkaa näkyä merenpinnan nousu vuosisadan puolivälin jälkeen. Samaten kevään tulvahuippujen harvinaistuminen ja talvitulvien yleistyminen vaikuttavat

tulvavaikutteisiin rantaluontotyyppeihin. Samaten talvitulvat todennäköisesti lisäävät ravinteiden ja humuksen huuhtoutumista vesistöihin, mikä heikentää niiden tilaa entisestään.

Strategiaa seuraava toimenpidesuunnitelma tulisi laatia laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Esimerkiksi maakuntaliitot tekevät maakuntakaavan lisäksi merialuesuunnitelman sekä osallistuvat läpileikkaavasti alueensa maankäytön suunnitteluun, kiertotalouden edistämiseen sekä LSL-päivityksen myötä yhä useammin myös maakunnallisten luonnon monimuotoisuusstrategioiden laatimiseen. Kymenlaakson liitto, alueen kunnat sekä KASELY tekevät Syken kanssa Kymenlaakson uhanalaisten lajien ja luontotyyppien selvitystä. Tämän valmistuttua tavoitteena on laatia alueellinen monimuotoisuusstrategia ja -toimintasuunnitelma. Alueellinen näkökulma on keskeinen etenkin luonnonsuojelualueverkoston ja OECM-alueiden kehittämisessä. Alueellinen näkökulma on tunnistettu myös strategialuonnoksessa, jonka mukaan ”valtio, maakunnat ja kunnat suunnittelevat ja toteuttavat alueiden käyttöä ja rakentamista lieventämishierarkian mukaan niin, että Suomen luonnon tila kokonaisuutena ei heikkene.” Tästä huolimatta maakunnat eivät olleet mukana strategiaa valmisteleavassa työryhmässä, vaan ainoastaan ohjausryhmässä. Kymenlaakson liitto katsoo, että tämä on selkeä puute ottaen huomioon maakuntien roolin osana maakunnallista luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävää työtä. Maakuntakaavoituksen, merialuesuunnittelun, erilaisten hankkeiden ja viime aikoina myös alueellisten lumo-selvitysten laatiminen yhdessä ELY-keskusten kanssa on osa maakuntien työtä. Lisäksi kuntayhtyminä maakunnat myös lähtökohtaisesti tukevat kuntia niiden monimuotoisuustyössä, joten maakuntaliittojen rooli voi olla (ja usein myös on) niiden lakisääteisiä tehtäviä laajempi. Kymenlaakson liitto on osaltaan sitoutunut edistämään luonnon monimuotoisuutta maakunnassa, ja tukemaan kuntia ja muita sidosryhmiä niiden työssä luontokadon pysäyttämässä.

Hering Frank  
Kymenlaakson liitto

Leino Kaisa  
Kymenlaakson liitto